

Vergaderjaar 2014–2015

33 986

EU-mededeling: EU veiligheidsstrategie in Midden-Amerika en het Caribisch gebied JOIN(2014)21¹

A

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 19 september 2014

De vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking² en voor Koninkrijksrelaties³ hebben kennisgenomen van de gezamenlijke mededeling aan het Europees parlement en de Europese Raad inzake Aspecten van een EU-strategie voor de openbare veiligheid in Midden-Amerika en het Caribisch gebied⁴ en van de brief van de Minister van Buitenlandse Zaken van 27 juni 2014 inzake het BNC-fiche bij deze mededeling.

Naar aanleiding daarvan hebben zij de Minister op 22 juli 2014 een brief gestuurd.

De Minister heeft op 19 september 2014 gereageerd.

De commissies brengen bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
Gradenwitz

¹ Zie dossier E140019 op www.europapoort.nl; het COM-document is als bijlage bij dit verslag gevoegd.

² **Samenstelling Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking:**
Holdijk (SGP), Van der Linden (CDA), G.J. de Graaf (VVD), Franken (CDA) (*vicevoorzitter*), Nagel (50Plus), Elzinga (SP) (*vicevoorzitter*), Van Kappen (VVD) (*voorzitter*), Koffeman (PvdD), Kuiper (CU), Strik (GL), K.G. de Vries (PvdA), Knip (VVD), Van Boxtel (D66), Bröcker (VVD), Faber-van de Klashorst (PVV), Ganzevoort (GL), Th. de Graaf (D66), Koole (PvdA), De Lange (OSF), Martens (CDA), Popken (PVV), Schrijver (PvdA), Vlietstra (PvdA), Kops (PVV), Meijer (SP)

³ **Samenstelling Koninkrijksrelaties:**
Holdijk (SGP), Linthorst (PvdA) (*voorzitter*), Terpstra (CDA), Slagter-Roukema (SP), Engels (D66), Nagel (50PLUS), Van Bijsterveld (CDA), Van Kappen (VVD), Koffeman (PvdD), Quik-Schuijt (SP), Th. de Graaf (D66) (*vicevoorzitter*), Ganzevoort (GL), De Lange (OSF), Koole (PvdA), Schrijver (PvdA), Sörensen (PVV), Reynaers (PVV), Van Dijk (PVV), Ester (CU), De Grave (VVD), Beckers (VVD), Swagerman (VVD)

⁴ JOIN(2014)21

**BRIEF VAN DE VOorzITTERS VAN DE VASTE COMMISSIES VOOR
BUITENLANDSE ZAKEN, DEFENSIE EN ONTWIKKELINGSSAMEN-
WERKING EN VOOR KONINKRIJKSRELATIES**

Aan de Minister van Buitenlandse Zaken

Den Haag, 22 juli 2014

De vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking en voor Koninkrijksrelaties hebben met belangstelling kennisgenomen van de gezamenlijke mededeling aan het Europees parlement en de Europese Raad inzake Aspecten van een EU-strategie voor de openbare veiligheid in Midden-Amerika en het Caribisch gebied⁵ en van uw brief van 27 juni 2014 inzake het BNC-fiche bij deze mededeling. Mede naar aanleiding van de mededeling en het fiche willen de commissies het volgende vragen.

Het Koninkrijk der Nederlanden heeft, vanwege haar specifieke belangen en behoeften ten aanzien van de regio, belang bij het leveren van een bijdrage aan de veiligheid in Midden-Amerika en het Caribisch gebied. De commissies verzoeken de regering aan de Kamer een brede beleidsvisie van de Nederlandse regering inzake de veiligheid in Midden-Amerika en het Caribisch Gebied te doen toekomen. Daarnaast willen de commissies de regering vragen op welke wijze de overige landen in het Koninkrijk (Aruba, Curaçao en Sint Maarten) worden betrokken bij het veiligheidsbeleid in Midden-Amerika en het Caribisch gebied. Voorts vernemen de commissies graag of de overige landen in het Koninkrijk betrokken zijn geweest bij de beoordeling van deze specifieke mededeling en, indien dit het geval is, waarom dit niet blijkt uit het BNC-fiche.

De commissies kijken met belangstelling uit naar uw reactie en verzoeken u deze uiterlijk 3 september 2014 aan de Eerste Kamer te doen toekomen.

Generaal-majoor der mariniers (b.d.) F.E. van Kappen
Voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en
Ontwikkelingssamenwerking

Voorzitter van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties,
M.Y. Linthorst

⁵ JOIN(2014)21

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 september 2014

Graag bied ik u hierbij de reactie aan op het verzoek van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking en voor Koninkrijksrelaties van de Eerste Kamer van 22 juli 2014 met kenmerk 155560u inzake de Beleidsvisie veiligheidsbeleid Midden-Amerika en Caribisch gebied.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
F.C.G.M. Timmermans

Beleidsvisie Veiligheidsbeleid Midden-Amerika en het Caribisch gebied

Hierbij stuur ik u de kabinetsvisie op het veiligheidsbeleid in Midden-Amerika en het Caribisch Gebied, zoals verzocht door de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking en voor Koninkrijksrelaties van de Eerste Kamer op 22 juli jl. Daarin wordt de regering verzocht aan de Kamer een brede beleidsvisie van de Nederlandse regering inzake de veiligheid in Midden-Amerika en het Caribisch Gebied te doen toekomen. Daarnaast vragen de commissies de regering op welke wijze de overige landen in het Koninkrijk (Aruba, Curaçao en Sint Maarten) worden betrokken bij het veiligheidsbeleid in Midden-Amerika en het Caribisch gebied.

Inleiding

In de Kamerbrief Latijns-Amerika uit 2011, de actualisering van de notitie «het Buitenlands beleid van het Koninkrijk in de Cariben» uit 2011 (TK 29 653/11) en de Internationale Veiligheidsstrategie «Veilige Wereld, Veilig Nederland» van 2013 (TK 33 694-1) zijn de belangrijkste elementen vastgelegd van de Nederlandse inzet rondom veiligheid in de regio. Deze beleidsvisie betreft een update van de meest relevante ontwikkelingen op het gebied van veiligheid in de regio en de gerelateerde beleidsinzet. Veiligheid is van direct belang mede vanwege de ligging van het Koninkrijk. Het Koninkrijk is deel van de regio, maar past, mede gezien de beperkte capaciteit, in het geheel een bescheiden rol. Deze notitie beschrijft eerst enkele ontwikkelingen op veiligheidsgebied in de regio. Vervolgens wordt ingegaan op het beleid van het Koninkrijk t.a.v. veiligheid in Midden-Amerika en het Caribisch gebied, en ten slotte op de specifieke inzet rondom de Koninkrijksdelen in de regio. De notitie is interdepartementaal en in samenwerking met de Directies Buitenlandse Betrekkingen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten tot stand gekomen.

Ontwikkelingen op veiligheidsgebied

Deze notitie volgt in grote lijnen het veiligheidsconcept van de Internationale Veiligheidsstrategie⁶, en focust in het bijzonder op ontwikkelingen in de rechtsorde (inclusief mensenrechten), economische veiligheid in brede zin, en de bestrijding van georganiseerde misdaad. Het in 2013 gepubliceerde VN rapport *Citizen security with a human face* en de recent goedgekeurde EU strategie voor de openbare veiligheid in de regio schetsen een zeer zorgelijk beeld van de ontwikkelingen in de veiligheidssituatie. De regio kent de hoogste moordcijfers ter wereld⁷, waarvan een deel toegerekend kan worden aan criminele groeperingen (drugskartels en jeugdbendes) en een ander deel aan interpersoonlijk geweld. Geweld en criminaliteit zijn vaak gerelateerd aan drugshandel, maar criminele netwerken zijn in toenemende mate ook actief in wapenhandel, mensenhandel, afpersing en/of witwaspraktijken. De regio Midden-Amerika (inclusief Mexico) en het Caribisch Gebied is van oudsher een regio van doorvoer van illegale handel, maar ook de consumptie van drugs in de regio neemt toe. De transnationalisering en globalisering van deze netwerken raakt direct of indirect ook aan Europa.

⁶ De veiligheidsstrategie onderkent drie strategische belangen: De verdediging van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied, een goed functionerende internationale rechtsorde en economische veiligheid.

⁷ In 2013 lag het aantal moorden per 100.000 inwoners in de regio 40 keer hoger dan in Nederland (1,1 per 100.000 inwoners). Honduras telde in 2013 bijna een moord voor elke 1.000 inwoners (moordcijfer 79/100.000).

De toenemende verwevenheid van de onder- en bovenwereld leidt tot ondermijning van het vertrouwen in overheidsdiensten, zoals justitie, het leger of de politie en daarmee tot een hoge mate van straffeloosheid. Dit leidt in diverse Midden-Amerikaanse landen tot een neerwaartse spiraal die hoge sociale en economische kosten met zich mee brengt⁸. Met name vrouwen en jongeren zijn kwetsbaar. Symptomatisch en tot nu toe nog zonder precedent is de snelle toestroom van inmiddels al ruim 50.000 geregistreerde «irreguliere minderjarigen» naar de VS afkomstig uit Centraal Amerika en Mexico⁹. De gevolgen van de geweldscyclus verschillen evenwel per land, waarbij m.n. de zogeheten «noordelijke driehoek» (Guatemala, El Salvador en Honduras), Mexico en Belize en – in veel mindere mate – Nicaragua, te lijden hebben van het geweld. Deze landen hebben ook het langst te kampen gehad met slepende interne of grensoverschrijdende conflicten.

Met de vredesprocessen van de jaren negentig kwam een einde aan de burgeroorlogen in Guatemala en El Salvador en werden de heersende autoritaire regimes in Midden-Amerika vervangen door relatief stabiele democratieën, alleen onderbroken door de staatsgreep in Honduras in 2009. Opvallend is echter dat het geweld vandaag de dag meer slachtoffers eist dan in het verleden. Verkiezings-processen verlopen nog steeds onder grote politieke druk en regeringen kampen met corruptie en infiltratie van criminele netwerken. De relatief kleine Caribische eilands-taten hebben maar beperkte capaciteit om criminele bendes het hoofd te bieden.

Veel landen in de regio kampen met een gebrek aan vertrouwen in politie en justitie, straffeloosheid en corruptie. Voor het gros van de bevolking ligt de grootste zorg bij het dagelijks geweld, roofovervallen, kleinschalige misdaad en afpersing. Afpersing vindt veelal plaats vanuit «overbevolkte» gevangenissen, waar gevangenen moeten betalen om verschoond te blijven van intimidatiepraktijken door bewakend personeel. Dit leidt tot een vicieuze cirkel van geweld. Dit klimaat van onveiligheid werkt sterk negatief door op de economische ontwikkeling en het investeringsklimaat en beperkt de toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en andere basisdiensten. De extreme ongelijkheid, het uiteenrafelen van sociale structuren en het gebrek aan economische perspectieven vormen voor jongeren belangrijke drijfveren voor de aansluiting bij straatbendes. De harde aanpak (*mano dura*) van het geweld en de drugsproblematiek is nog steeds vrij populair bij politici en een groot deel van de bevolking, maar is, gezien het voortdurende geweld, tot nu toe allerm minst effectief gebleken. Dit komt voort uit de constante verschuiving van de drugs-handel, mede als gevolg van het zgn. *balloon* effect. Daarmee wordt bedoeld dat drugsstromen door de «mano dura-aanpak» eerst verschoven binnen de Andesregio en met de implementatie van Plan Colombia naar Mexico en vervolgens naar Midden-Amerika. Inmiddels lopen zij voor een belangrijk deel mede via het Caribisch gebied of via West-Afrika (bijvoorbeeld Mali) naar de Amerikaanse en Europese afzetmarkten. De aanpak van het geweld rondom de drugsproblematiek in de Midden-Amerikaanse en Caribische regio en de impact op andere delen in de wereld is daarmee steeds meer met elkaar verweven geraakt. Omgekeerd bemoeilijken de enorme vraag naar drugs, het ruime aanbod van wapens en de repatriëring van bendeleden (*maras*) vanuit de VS naar bijvoorbeeld El Salvador een effectieve aanpak in de regio.

⁸ De directe kosten van veiligheidsmaatregelen, geweld en gerelateerde gezondheidszorg variëren van 8% van het BNP in Guatemala tot ruim 17% in Honduras.

⁹ President Obama sprak eind juli 2014 met de presidenten van Guatemala, El Salvador en Honduras over mogelijke maatregelen om de oorzaken van de toestroom aan te pakken. De regering zoekt in het Congres steun voor USD 3,7 miljard extra, vooral bestemd voor versterking van grenscontrole.

De regio kenmerkt zich door een zeer heterogene mix van landen en eilanden. De aanpak van veiligheid vergt dus een landenspecifieke invalshoek, maar daarnaast ook differentiatie tussen verschillende vormen van geweld en criminaliteit en van de impact en onderlinge verwevenheid van de verschillende illegale «handelsketens». Zo is het van belang onderscheid te maken tussen georganiseerde internationaal opererende misdaadorganisaties, zoals Mexicaanse drugskartels die in de hele regio actief zijn, en de veelal lokaal opererende straatbendes. De wapenstilstand in 2012 tussen de bendes in El Salvador leidde onmiddellijk tot een halvering van het aantal moorden, maar ontbeerde «flankerend» beleid om tot duurzame resultaten te komen. Het moordcijfer is daarmee alweer bijna terug op het niveau van voor 2012. Nicaragua lijkt met een vorm van «community policing» het geweld vrij effectief binnen de perken te houden, en Costa Rica heeft – zonder leger – relatief weinig last van het geweld.

De groeiende zorgen omtrent de drugsproblematiek hebben er toe geleid dat diverse landen pleiten voor een meer gedifferentieerde aanpak. Initiatieven vanuit onder meer Guatemala, Mexico en Colombia hebben in 2013 geleid tot het OAS rapport¹⁰ over de drugsproblematiek in de regio, waarin verschillende scenario's en benaderingen aan bod komen voor het Westelijk Halfrond. Zo werkt Guatemala aan hervorming van het drugsbeleid, waaronder legalisering van cannabis, en zet Jamaica in op decriminalisering van kleine hoeveelheden cannabis voor persoonlijk gebruik. Ook andere Latijns Amerikaanse landen, zoals Uruguay en Bolivia, zetten zich hiervoor in. Dit debat zal naar het zich laat aanzien tijdens de UNGASS 2016 – tijdens het Nederlandse EU voorzitterschap – verder gestalte krijgen.

Een van de belangrijkste dilemma's voor de betrokken landen is de politieke afweging tussen «harm reduction»¹¹ in brede zin (niet alleen gericht op bevordering van de gezondheid maar ook op het beperken van criminaliteit, geweld, corruptie, en belasting van het politieke en justitiële apparaat, bijvoorbeeld door decriminalisering bezit voor persoonlijk gebruik), en verschillende niveaus van *law enforcement*. De VS spelen hierin vaak een belangrijke rol. Een onevenwichtige aanpak kan (territoriale) conflicten tussen drugsbendes juist aanwakkeren (zoals in Mexico waar sinds 2006 ruim 70.000 doden te betreuren zijn), en leiden tot verplaatsing naar nog kwetsbaarder of moeilijker te controleren regio's. Dit brengt het risico met zich mee dat de lokale bevolking zich verder van de regering vervreemdt, zoals in Guatemala en Honduras lijkt te gebeuren. Activiteiten gericht op *harm reduction*, het vergroten van transparantie, zowel in verkiezingsprocessen als in openbaar bestuur, het verbeteren van de toegang tot justitie, activiteiten op lokaal niveau om geweld te voorkomen en het terugdringen van witwaspraktijken, kunnen het vertrouwen onder de bevolking juist vergroten.

De landen van het Koninkrijk zijn kwetsbaar voor de directe en indirecte gevolgen van de snel verschuivende drugshandel en de daarmee gepaard gaande criminele activiteit en onveiligheid, mede door de goede vluchtverbindingen met Europa en de VS. De positie van het Koninkrijk biedt echter ook een goed aanknopingspunt voor effectieve samenwerking met de landen en organisaties in de regio. Gezien de ligging van het Koninkrijk is het van belang de ontwikkelingen rondom de politieke en economische crisis in Venezuela en het vredesproces in Colombia intensief te volgen.

Gezien de over het algemeen beperkte capaciteit van individuele landen in de regio is het van groot belang om tot een effectieve regionale aanpak te

¹⁰ OAS, 2013: *The Drug Problem in the Americas*.

¹¹ Maatregelen, meestal ter bevordering van de gezondheid, die niet in directe zin gericht zijn op het voorkomen van druggebruik (preventie) of het beëindigen van gebruik (behandeling, reïntegratie e.d.) worden wel als «harm reduction» gekenschetst.

komen. Regionale organisaties, zoals het Centraal-Amerikaans Integratiesysteem (SICA), de Caribische Gemeenschap (Caricom) of organisaties als de *Caribbean Customs Law Enforcement Council* (CCLEC) spelen daarin een belangrijke rol. Daarnaast leveren de OAS, maar ook de IADB, de Wereldbank, VN-organisaties (zoals UNDP en UNODC) en de EU een belangrijke bijdrage. De EU inzet sluit bijvoorbeeld aan bij de veiligheidsstrategieën van de Midden-Amerikaanse landen en van de Caribische regio. De EU strategie heeft, in afwijking van de respons op bestaande conflicthaarden, vooral een preventief karakter. Aspecten als klimaatverandering en afhankelijkheid van energie en andere natuurlijke hulpbronnen worden daarin nadrukkelijk meegenomen. De EU komt daarmee tegemoet aan de wens van landen in de regio veiligheid niet alleen te zien in termen van openbare orde, maar ook in termen van burgerveiligheid.

Inzet van het Koninkrijk

Het Koninkrijk draagt behalve aan de verdediging van het grondgebied ook bij aan het versterken van veiligheid, stabiliteit en welvaart in de gehele regio. Deze inzet vertaalt zich conform de Internationale Veiligheidsstrategie in inspanningen om 1) de rechtsorde te versterken; 2) economische veiligheid in brede zin te bevorderen, en; 3) georganiseerde misdaad te bestrijden, zowel in de regio, als in de Koninkrijksdelen.

Versterking van de rechtsorde

Gezien de beperkte middelen is aansluiting bij regionale initiatieven van groot belang. Het Koninkrijk onderhoudt al lang goede betrekkingen met de meeste landen in Midden-Amerika en het Caribisch gebied en met tal van regionale organisaties, zoals de OAS, SICA, CARICOM en de *Association of Caribbean States* (ACS). Conform de inzet op meer Europese verantwoordelijkheid werkt Nederland nauw samen met de EU inzake de voorgestelde veiligheidsstrategie voor de regio. Het Koninkrijk zet in op de volgende aspecten:

- Ter versterking van de rechtsorde in de regio ondersteunt het Koninkrijk de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS), waar alle vijfendertig onafhankelijke staten van het Westelijk Halfrond lid van zijn. Nederland financiert het succesvolle Juridische Facilitatoren programma van de OAS in Midden-Amerika, dat toegang tot justitie en vertrouwen in de overheid verbetert. De mogelijkheden om dit programma, thans gefinancierd onder het regionale Midden Amerika Programma (MAP), met de OAS te continueren, zullen nader worden bekeken. De samenwerking met de juridische sector is complementair aan de activiteiten van de EU met overheden in de regio.
- Het Koninkrijk neemt als waarnemer actief deel aan de jaarvergaderingen van de OAS en heeft in 2012 een MoU getekend inzake Multidimensionale Veiligheid. Dit MoU vormt de basis voor meer informatie-uitwisseling en coördinatie van activiteiten tegen georganiseerde misdaad, drugs-, wapen- en mensenhandel in de regio.
- Een belangrijk deel van de Nederlandse inzet rondom veiligheid, justitie en mensenrechten concentreert zich nu nog in het MAP, gefinancierd uit het Speerpunt Veiligheid & Rechtsorde, een van de vier prioriteiten van het ontwikkelingsbeleid en aansluitend bij de Internationale Veiligheidsstrategie.
- Het MAP is gericht op verbetering van de veiligheidssituatie, toegang tot justitie en het verbeteren van de mensenrechtensituatie (totaal EUR 44 mln. voor de periode 2012–2015) en wordt gecoördineerd door de Nederlandse ambassade in Costa Rica. Binnen het MAP is een regionaal mensenrechtenfonds opgezet ter waarde van EUR 7,5 mln. Het fonds ondersteunt mensenrechtenverdedigers, journalisten,

activiteiten ter bevordering van maatschappelijk verantwoord ondernemen en kwetsbare groepen (LHBT, inheemse bevolking, vrouwen en kinderen).

- Het MAP maakt het mogelijk toegang te houden tot een breed netwerk, zowel met regionale organisaties als SICA (de organisatie voor Midden Amerikaanse landen), nationale overheden als het maatschappelijk middenveld en via die contacten informatie te vergaren over de veiligheids- en mensenrechtensituatie in de regio.
- Gezien de pregnante situatie, en de blijvende aandacht vanuit de Nederlandse politiek¹² en het maatschappelijk middenveld voor de regio in het algemeen en voor de mensenrechtensituatie in Guatemala in het bijzonder, is het voornemen te bekijken of succesvolle projecten uit dit regionale fonds na 2015 kunnen worden voortgezet, met gedelegeerde middelen vanuit het centrale Mensenrechtenfonds.
- In lijn met de nieuwe mensenrechtenstrategie besteedt Nederland daarnaast zowel in Midden Amerika als in het Caribisch gebied aandacht aan het tegengaan van straffeloosheid, en zaken als mensenhandel en smokkel (beide via het MAP met financiering t/m 2015).
- Nederland zal met de afronding van het MAP in 2015 de meest relevante ervaringen actief inbrengen in het komende actieplan voor de EU-veiligheidsstrategie voor de regio. Nederland ondersteunt de EU inzet op politieke dialoog, het werken aan effectieve hervormingen op het terrein van publieke veiligheid, en legt de nadruk op het versterken van instituties en het ondersteunen van overheden in hun inspanningen om ruimte te geven aan bevolkingsparticipatie.
- Om deze samenwerking met de EU praktisch gestalte te geven is het voornemen om te bekijken wat de mogelijkheden zijn om de regionale post in San José te versterken met een adviseur inzake veiligheid en mensenrechten. Daarnaast zal Nederland inzetten op vergrote personele capaciteit op het thema mensenrechten op de EU delegatie in Guatemala.
- Trilaterale samenwerkingsverbanden in de regio kunnen worden ingezet voor steun aan programma's die zich richten op preventie van geweld. Voordeel hiervan is dat het initiatief bij de lokale autoriteiten blijft. Nederland wil onder meer samenwerking faciliteren tussen Argentinië en El Salvador.
- In samenwerking met Clingendael zal Nederland jonge diplomaten trainen uit een aantal Midden-Amerikaanse en Caribische landen. Deze trainingen richten zich onder meer op moderne diplomatie, veiligheid, internationaal recht en mensenrechten en stabiliteit en welvaart. Daarnaast wordt er capaciteitsopbouw-training aangeboden aan trainingsinstituten in de regio.
- Intensivering van de politieke dialoog (o.a. in het kader van het EU-CA associatieakkoord) met Centraal-Amerika is gezien recente geopolitieke ontwikkelingen (Oekraïne, Venezuela/ALBA) van belang; landen in de regio nemen steeds nadrukkelijker stelling in internationale conflicten en worden ook door China en Rusland¹³ als partners van toenemend strategisch belang gezien.
- Met het oog op de *United Nations General Assembly Special Session* (UNGASS 2016) inzake drugs en de mogelijke implicaties voor veiligheid en drugshandel zal Nederland de politieke dialoog in de regio rondom het drugsdebat in de regio intensief blijven volgen. De

¹² De recent aangenomen motie Van Bommel inzake genocide in Guatemala is hiervan een goed voorbeeld.

¹³ Het recente bezoek van President Poetin aan Nicaragua (waarbij o.a. over aanschaf van defensiematerieel en oprichting van een drugsbestrijdingscentrum werd gesproken) illustreert dit. Nicaragua is met hulp van Chinese investeerders bezig met de planning van een interoceanisch kanaal, met grotere capaciteit dan het Panamakanaal.

effectiviteit (*evidence based*) van de gevolgde aanpak staat daarbij centraal.

Economische veiligheid

- Corruptie, aanhoudend geweld en onveiligheid vormen een obstakel voor duurzame economische groei. Het Koninkrijk wil bijdragen aan een veilige en welvarende regio, mede als bestemming voor Nederlandse handel en investeringen en kennis- en innovatiesamenwerking van grote bedrijven en het MKB¹⁴. Nederlandse expertise op o.a. water, *agrofood*, en duurzame energie/biomassa kan economische bedrijvigheid in de regio versterken.
- De regio is potentieel interessant door het EU-Midden-Amerika Associatieakkoord, het EU-CARIFORUM *Economic Partnership Agreement* (EPA) en de beoogde uitbreiding van de *Pacific Alliance* met Costa Rica en Panama. Het Koninkrijk zet actief in op economische diplomatie, bijvoorbeeld via het *Dutch Good Growth Fund* (DGGF) en *Leads for Economic Development* (LED) in Guatemala en Nicaragua.
- Complementair aan het DGGF, en in de context van het MAP, zet Nederland in op programma's die enerzijds geweld voorkomen en anderzijds marginale groepen betrekken bij economische groei.
- De regio – en met name de kleine eilandstaten – lopen specifieke (veiligheids-)risico's als gevolg van klimaatverandering en natuurrampen. Nederland is actief pleitbezorger voor klimaatadaptatie en stelt op verzoek een DRR (*Disaster Risk Reduction*) team ter beschikking met de beste Nederlandse expertise op het gebied van water management, zoals al eerder in Mexico is gerealiseerd.
- Eilanden in het Caribische gebied zijn zeer afhankelijk van de invoer van fossiele brandstoffen voor energie opwekking, een overgang naar duurzame energie maakt de economieën minder kwetsbaar. Zowel de Wereldbank als de IADB ondersteunen landen in de regio met de overgang naar duurzame energie.
- Om de invloed van georganiseerde misdaad terug te dringen ondersteunt Nederland via verschillende kanalen (IMF, FATF¹⁵) het internationale anti-witwas regime en de aanpak van dergelijke praktijken in de regio.

Veiligheid en bestrijding georganiseerde misdaad in de regio

- Het Koninkrijk is een van de voortrekkers van het Verdrag van San José (2003) inzake maritieme drugsbestrijding in het Caribisch gebied, dat gericht is op effectieve samenwerking en interceptie in de regio. Acht landen zijn nu partij bij dit verdrag, en vier andere landen hebben het ondertekend maar nog niet geratificeerd. Steun en participatie van de Caribische Gemeenschap (Caricom) en het VK aan dit Verdrag kan de effectiviteit ervan vergroten en is van groot belang voor de Koninkrijksdelen overzee.
- In het kader van de bestrijding van internationale georganiseerde misdaad en de daarmee gepaard gaande bedreiging voor de veiligheid van de democratieën in de regio werken de Caribische landen van het Koninkrijk actief samen met strategische partners in de regio.
- Nederland zal met name bij de VS, maar ook bij Guatemala, Honduras, en Nicaragua blijven aandringen op ondertekening en/of ratificatie van het VN wapenhandelsverdrag. Costa Rica, Mexico, en El Salvador hebben het verdrag inmiddels getekend en geratificeerd.

¹⁴ De regio vormt voor het Nederlandse bedrijfsleven een potentiële springplank naar de VS, een belangrijke link met de Pacific Alliance landen (Mexico, Colombia, Peru en Chili) en – met het Panamakanaal en na de voltooiing van het Nicaraguakanaal, een doorvoer hub richting Azië.

¹⁵ FATF: Financial Action Task Force

- Het Koninkrijk is eveneens betrokken bij regionale samenwerking via onder meer het *Caribbean Basin Security Initiative* (CBSI) en het *Central American Regional Security Initiative* (CARSI). Het CBSI wordt getrokken door Canada. In beide gevallen draagt de VS substantieel bij.
- Defensie (Kustwacht voor het Caribisch deel van het Koninkrijk) werken samen met de Amerikaanse *Joint Interagency Task Force South* (JIATF-S), die een belangrijke rol speelt bij gezamenlijke drugsbestrijdingsoperaties in de regio¹⁶.
- De krijgsmacht van het Koninkrijk en de Kustwacht voor het Koninkrijk in het Caribisch gebied werken samen en oefenen met de marines en/of kustwachten van de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Canada, Venezuela, de Dominicaanse Republiek en Trinidad en Tobago. Het Koninkrijk wil deze samenwerking voortzetten en zo mogelijk uitbreiden, waarbij naar Colombia als ook naar Cuba wordt gekeken.
- Daarnaast werkt het Koninkrijk met een aantal landen in de regio samen op het gebied van politie, douane en justitie. Op een aantal ambassades in de regio zijn *liaisons* van de landelijke eenheid van de Nationale politie en Koninklijke Marechaussee gestationeerd.
- Nederland heeft in een groot aantal landen in het Caribisch gebied en Latijns-Amerika trainingen verzorgd op het gebied van (lucht)haven-controles en beveiliging, opsporen van synthetische drugs en productiefaciliteiten, rekerchetechnieken, en op het gebied van financiële criminaliteit. Gekeken zal worden naar een mogelijk vervolg van dergelijke projecten in de regio.
- De intensivering van diplomatieke contacten met Venezuela in juni 2011 heeft in 2013 geleid tot de totstandkoming van een overvliegverdrag en een MoU over bilaterale samenwerking. Het MoU voorziet in samenwerking op tal van gebieden variërend van energie, defensie tot transport alsmede een politieke dialoog. Op het terrein van defensie vinden regelmatig gezamenlijke oefeningen plaats en wordt beoogd een militaire dialoog te starten.
- Defensie en de Kustwacht willen een *Memorandum of Understanding* (MoU) afsluiten met Colombia waarin afspraken gemaakt worden over opleidingen, uitwisseling van informatie en gezamenlijke oefeningen en operaties.
- De kustwacht heeft met Venezuela en de Dominicaanse Republiek MoU's afgesloten voor samenwerking op het terrein van *Search and Rescue* (SaR).
- Het bilaterale *Forward Operating Locations*-verdrag (FOL) met de VS loopt nog door tot 2016, en zal in principe met vijf jaar worden verlengd – mits daar geen bezwaar tegen bestaat van de zijde van de Staten-Generaal of de Gevolmachtigde Minister van Aruba, Curaçao of Sint Maarten. Aruba en Curaçao stellen hiertoe ruimte op de vliegvelden beschikbaar.
- Curaçao trad in 2013 op als gastland voor de *Caribbean Basin Coastal Surveillance and Maritime Security Summit* en in juli 2013 voor een regionale Interpolconferentie. Nederland heeft zich onlangs bij de regionale politieorganisatie Ameripol aangesloten.

Inzet ten behoeve van de Koninkrijksdelen

Veiligheid is van groot belang voor een stabiele samenleving en duurzame economische ontwikkeling in de landen van het Koninkrijk. De verdediging van de territoriale integriteit van de vier landen en de

¹⁶ Behalve het Koninkrijk en de VS nemen ook Argentinië, Brazilië, Colombia, Ecuador, El Salvador, Frankrijk, Mexico, Peru, het Verenigd Koninkrijk, en binnenkort ook de Dominicaanse Republiek en Trinidad en Tobago deel.

onafhankelijkheid van het Koninkrijk is een Koninkrijksaangelegenheid. De Koninkrijksregering behartigt de externe verdediging van Curaçao, St. Maarten en Aruba. Deze inzet draagt zowel direct als indirect bij aan het vergroten van de veiligheid in de regio.

- De landen van het Koninkrijk werken zelf aan innovatieve en op preventie gerichte benaderingen op sociaaleconomisch gebied om de veiligheid in de landen te vergroten. Dit betreft onder meer jeugdzorg, werkgelegenheidsprogramma's, energiezekerheid, etc. Daarnaast streven de landen naar uitwisseling binnen het Koninkrijk en met regionale organisaties als Caricom¹⁷.
- De Gouverneurs van Curaçao, St. Maarten en Aruba kunnen als vertegenwoordigers van de Koninkrijksregering over de krijgsmacht beschikken¹⁸.
- Op Bonaire, St. Eustatius en Saba is militaire bijstand mogelijk onder toezicht van de Procureur-generaal (strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde) of de gezaghebber (openbare orde handhaving).
- De brigade KMar Caribisch gebied is belast met o.a. militaire politietaken in het Caribisch gebied. Daarnaast verleent de brigade assistentie en werkt samen met de lokale politiekorpsen. KMar-personeel vervult de Criminele Inlichtingendienst (CID)-functie in van de Kustwacht voor het Koninkrijk in het Caribisch Gebied.
- De KMar Caribisch Nederland is voorts onder meer verantwoordelijk voor de uitoefening van grensbewaking en politietaken op de burgerluchtvaartterreinen (luchthavens Bonaire, St. Eustatius en Saba), politietaken op St. Eustatius en Saba en de strafrechtelijke opsporing.
- Een flexibele pool van opsporingsambtenaren KMar op St. Maarten en Curaçao ondersteunt de lokale autoriteiten op het gebied van grens- en vreemdelingentoezicht, drugscontroles en de bestrijding van drugs-, gewelds- en migratiecriminaliteit. Deze inzet is begonnen in 2005 en in 2014 verlengd tot eind 2019. Aruba wordt dan eveneens onderdeel van de flexibele pool.
- De Commandant Zeemacht in het Caribisch gebied ondersteunt internationale samenwerking bij drugsbestrijding. Daarnaast wordt incidenteel militaire bijstand en steun verleend aan Curaçao, St. Maarten, Aruba en de BES-eilanden in geval van een orkaanpassage («zachte» bijstand) of in het kader van openbare orde en veiligheid of rechtshandhaving («harde» bijstand).
- Het Verdrag tussen het Koninkrijk en Frankrijk inzake personencontrole op de luchthavens op St. Maarten is in werking getreden terwijl het verdrag inzake eilandbrede samenwerking op politiegebied nog in werking moet treden. Uitvoering van deze verdragen is de verantwoordelijkheid van St. Maarten. Met Frankrijk wordt samengewerkt inzake grensoverschrijdende douanesamenwerking en zijn in 2013 uitvoeringsafspraken gemaakt over patrouilles in elkaars wateren rondom St. Maarten.

Vrede en veiligheid in Midden Amerika en het Caribisch gebied is van strategisch belang voor het Koninkrijk. Onveiligheid raakt de belangen van het Koninkrijk zowel direct (Koninkrijksdelen) als indirect (spillover effecten). Het Koninkrijk werkt aan het verbeteren van de rechtsorde, aan een veiliger samenleving en investeringsklimaat, aan bestrijding van criminaliteit en aan het verbeteren van de mensenrechtensituatie. In vervolg op de door de EU gepresenteerde veiligheidsstrategie voor de

¹⁷ Vanwege de waarnemersstatus worden de Caribische landen wel uitgenodigd voor regionale initiatieven, maar vooralsnog geen aanspraak maken op fondsen die beschikbaar worden gesteld aan CARICOM-leden.

¹⁸ Zij oefenen hun bevoegdheden over de krijgsmacht slechts uit na instemming van de Rijksministerraad of van de Minister van Defensie als vertegenwoordiger van deze Raad, behalve in het geval van inzet bij calamiteiten zoals orkanen (zachte bijstand).

regio, zal het komende half jaar aan een plan van aanpak worden gewerkt. Daarnaast is het van belang te kijken naar de beleidsontwikkelingen in de regio. Zo hebben Mexico, Colombia en Guatemala verzocht om vervroeging van de UNGASS conferentie 2018 naar 2016, vanuit hun behoefte aan herziening van het huidige drugsbeleid. Dit verzoek is mede ondertekend door 90 landen. Het Koninkrijk zal beide initiatieven blijven volgen, en waar mogelijk actief aansluiten.